

Partidele politice georgiene la începutul secolului al XX-lea

Dezvoltarea sistemului capitalist a accelerat și procesul de restructurare a societății georgiene, cum de altfel s-a întâmplat peste tot în lume. Astfel, au apărut mai multe categorii sociale care au dezvoltat o conștiință de clasă (aristocrația, burghezia, muncitorimea, țărănimea), care căutau să-și apere interesele prin intermediul partidelor pe care le-au înființat. În același timp, mișcarea națională a favorizat imprimarea sentimentului național în ideologia de partid și crearea de partide naționaliste. În anul 1893, în Georgia, în jurul celei de-a treia grupări a Tergadeleulebi („A Treia Stare”) a luat ființă o organizație marxistă care a răspândit printre georgieni ideile social-democrate europene. În 1901–1903, această organizație și liderul său, Noe Jordania, au migrat către pozițiile social-democrate ruse. La început, Jordania, deși era adeptul necesității reformelor sociale, credea totuși în rezolvarea lor pașnică. Mai târziu însă, el ajunge să predice lupta de clasă și ideea revoluției. În afară de Jordania, la începutul secolului XX, printre reprezentanții de marcă ai social-democrațiilor georgieni s-au numărat Irakli Țereteli¹³⁴ și Karlo Ciheidze¹³⁵, dar și alții. Inițial, această grupare a încercat să mențină independența față de „revoluționarii

¹³⁴ Irakli Tsereteli a fost unul dintre liderii mișcării social-democrate (menșevici) din Georgia și Rusia, deputat al celei de-a doua Dume de Stat a Rusiei, în 1917, ministrul poștei și telegrafului în guvernul provizoriu al Rusiei, apoi ministru de interne; după Revoluția bolșevică, împreună cu Ciheidze, a condus o fracțiune a social-democraților, apoi a participat, în calitate de delegat al Georgiei, la Conferința de Pace de la Paris (1919–1920).

¹³⁵ Karlo Ciheidze a fost, de asemenea, un lider georgian al social-democrației ruse (al menșevicilor) timp de 10 ani (1907–1917). A condus fracțiunea social-democrată în Duma de Stat, iar după revoluția din anul 1917 a condus corpul de guvernământ rus, Uniunea Petrograd. După lovitura bolșevică, s-a întors în patria sa și a fost ales președinte al Parlamentului Transcaucazian, apoi președintele Parlamentului Georgiei. Între anii 1919–1920, a condus delegația georgiană la Conferința de Pace de la Paris.

social-democrați”, care îl aveau drept lider pe Iosif Stalin. Acesta din urmă milita pentru unificarea social-democrațiilor georgieni cu Partidul Social-Democrat al Muncii din Rusia (PSDMR). În 1903, ambele grupări georgiene de orientare socialistă au aderat la Partidul Social-Democrat din Rusia (RSDP). Și în cadrul acestui din urmă partid au existat, de asemenea, două direcții: bolșevicii, care erau radicali și reprezentau majoritatea (în rusă „bolshe” înseamnă majoritatea), și menșevicii, cu o ideologie moderată și aflați în minoritate („menșe” înseamnă minoritate în rusă). Dintru început, însă, ambele orientări au fost de acord (aspect valabil inclusiv pentru social-democrații georgieni) asupra faptului că revendicarea autonomiilor naționale față de Imperiul Rus ar scinda proletariatul din Rusia și ar face imposibilă o luptă comună a proletariatului împotriva guvernului regal și a burgheziei imperiale. Astfel, ambele facțiuni au optat pentru poziția cosmopolită, intrând în coliziune cu mișcărilor naționale.

În anul 1904, a fost înființat Partidul Socialist-Federalist Revoluționar din Georgia, care îi includea și pe naționaliști. Scopul principal al acestuia era de a obține autonomia Georgiei față de Rusia. În același timp, conștientizând larga adeziune populară de care se bucura ideologia socialistă printre georgieni la începutul secolului al XX-lea, pe lângă autonomie, membrii Partidului Socialist-Federalist din Georgia promovau și bunăstarea materială a poporului. În timp ce Partidul Social-Democrat Georgian era reprezentantul intereselor clasei muncitoare și făcea parte din Partidul Social-Democrat din Rusia, Partidul Socialist-Federalist Georgian era un analog al Partidului Revoluționar Socialist Rus, fără însă a face parte din acesta. În schimb, avea impregnate puternice tendințe naționaliste georgiene, fiind sprijinit în principal de către țărani. În ciuda unor asemănări doctrinare, prin caracterul național asumat, social-federaliștii georgieni erau complet independenți față de partidele rusești. Totodată, spre deosebire de liderii Tergdaleulebi, conducătorii socialist-federaliștilor georgieni, Arcil Ghiorgadze și Ghiorgi Decanozișvili, au luat măsuri active și clandestine de susținere a luptei naționale. Ei editau un ziar la Paris, numit *Sakartvelo* (Georgia, în limbă georgiană), care era adus ilegal în țară și răspândit printre oameni. Tot astfel, au cumpărat arme din Europa și le-au adus în Georgia pentru a lupta împotriva guvernului.

În anul 1906, Ilia Ceavceavadze, Iakob Gogebașvili și colaboratorii lor au început să dezvolte programul Partidului Național Democrat. Prioritățile acestuia constau în obținerea recunoașterii statutului de autonomie

pentru Georgia de către Imperiul Rus și organizarea de alegeri parlamentare democratice în funcție de care să se poată decide independent în privința afacerilor interne georgiene. În plan secund, se viza și recâștigarea autocefaliei Bisericii Georgiene. Scopul final era obținerea independenței depline. Lansarea efectivă a partidului a fost împiedicată de asasinarea lui Ilia Ceavceavadze în 1907, comandată de aripa radicală a Partidului Social-Democrat. Potrivit doctrinei, Partidul Național Democrat din Georgia se evidenția ca singurul partid de dreapta care credea în naționalism, dar și în proprietatea privată deopotrivă. Inițial, adepții doctrinei naționalist-democrate se regăseau printre membrii Partidului Socialist-Federalist Revoluționar, dar neconcordanțele de viziune asupra evoluției dorite a planului social au dus până la urmă la scindarea celor două grupuri. Într-un târziu, în anul 1917, Partidul Național Democrat a fost înregistrat și în mod oficial.

De numele lui Varlam Cerchezișvili¹³⁶ se leagă introducerea ideilor anarhiste în Georgia. Dincolo de orientarea antigubernamentală, anarhismul georgian s-a remarcat printre numeroasele mișcări anarhiste ale lumii prin faptul că asumase pronunțate elemente naționaliste.

În rândul partidelor georgiene de la începutul secolului al XX-lea, social-democrații se distingeau prin aceea că aveau cea mai bună disciplină de partid, o structură bine definită și un aparat de conducere consolidat. În plus, s-au remarcat prin faptul că erau în măsură să-și formuleze cele mai clare și coerente revendicări politice. Pentru aceste motive, social-democrația a reușit în acea perioadă să se impună drept forța dominantă a spectrului politic georgian. Acest lucru însă nu a stimulat mișcarea de eliberare națională, deoarece social-democrații au adoptat o platformă de orientare cosmopolită internaționalistă. După social-democrați, cei mai populari

¹³⁶ Varlam Cerchezișvili a fost una dintre figurile proeminente ale mișcării anarhiste internaționale, alături de Peter Kropotkin, Elise Reclus și alții. Sub conducerea lui s-au organizat congrese internaționale anarhiste, s-au creat reviste și ziare etc. Lucrările lui Varlam au fost traduse în limbile franceză, engleză, italiană, spaniolă, rusă, chineză și japoneză. Personalitățile mișcării anarhiste au fost împotriva statului, dar Cerchezișvili a fost o excepție și a luptat pentru restabilirea independenței Georgiei. El i-a ajutat foarte mult pe Arcil Ghiorgadze și pe tovarășii lui de la Paris în publicarea ziarului „Georgia”, în anul 1903. De asemenea, a participat la pregătirea „Petiției Poporului Georgian” în 1907, care a fost trimisă la cea de-a doua Conferință de Pace de la Haga. Pentru prima dată, după un secol, se ridica problema restaurării statalității Georgiei la acest forum internațional.

printre georgieni s-au dovedit a fi atunci socialist-federaliștii și național-democrații.

Primul Război Mondial și revoluțiile din Rusia

Competiția dintre marile imperii europene în adjudecarea de colonii pe fondul imperativului rezolvării „Chestiunii Orientale” care privea împărțirea posesiunilor Imperiului Otoman intrat pe turnanta finală a parcursului său istoric s-a regăsit între cauzele care au alimentat izbucnirea primei conflagrații mondiale după atentatul de la Sarajevo din 1914, în care a fost ucis cuplul dinastic moștenitor al coroanei habsburgice. Imperiul German, creat în a doua jumătate a secolului al XIX-lea (1871), care pierduse startul inițial în cursa pentru cucerirea de colonii, își dorea și el acum posesiuni în Africa și Asia, așa cum aveau Anglia și Franța. Așadar, reîmpărțirea lumii între marile imperii era deja o temă pregnantă pe agenda internațională în preambulul Primului Război Mondial. Odată cu accentuarea tensiunilor, acest fapt a determinat o regrupare a forțelor în Europa și coagularea lor în blocuri militare ostile, respectiv „Tripla Alianță”¹³⁷ și „Antanta”¹³⁸.

Ca parte a Rusiei, Georgia a fost implicată activ în război pe frontul din Caucaz. Mai mult, aproximativ 200 000 de georgieni au fost dislocați pentru a lupta pe diferite alte fronturi. În acest sens, majoritatea politicianilor georgieni a susținut cauza Antantei în război, deoarece oamenii politici din Georgia credeau că o victorie a Angliei și Franței va determina și o democratizare a Imperiului Rus. Nu în ultimul rând, la baza acestei susțineri sincere a Antantei de către georgieni se mai afla un motiv extrem de important, acela că o victorie a alianței formate de Germania, căreia i se alăturase și Imperiul Otoman, ar fi oferit acestuia din urmă posibilitatea de a-și recăpăta influența asupra Caucazului, de unde fusese forțat să se retragă în urma războaielor ruso-turce din secolul al XIX-lea. Această perspectivă era de neacceptat pentru marea majoritate a georgienilor.

¹³⁷ Tripla Alianță era formată din Germania, Austria-Ungaria și Italia. În timpul războiului, în anul 1915, Italia a trecut de partea „Antantei”, iar Turcia i-a luat locul, alăturându-se Germaniei și Austro-Ungariei. Ulterior, și Bulgaria s-a alăturat coaliției conduse de Germania.

¹³⁸ Antanta includea: Marea Britanie, Franța și Rusia. De partea Antantei a intrat, din 1916, și România. Apoi, în anul 1917, s-au alăturat și Japonia, Italia și SUA.

Încercând să prevină în orice fel eventualitatea unei noi căderi a teritoriilor georgiene sub dominația otomanilor, în politica georgiană a timpului s-a coagulat un grup al naționaliștilor care a înființat un comitet al independenței (Comitetul Georgiei Independente) care stabilise legături cu elita politică germană. Scopul acestora era obținerea garanției independenței și asigurarea protecției față de otomani dacă s-ar fi întâmplat ca „Tripla Alianță” să iasă învingătoare din război. În cadrul armatei germane, s-a înființat în 1914 și „Legiunea georgiană”, care a fost staționată în Imperiul Otoman. Din primăvara anului 1917 și până în toamna anului 1918, o parte a unităților militare (aproximativ 140 de soldați) s-au aflat pe teritoriul României, unde au apărat lagărul prizonierilor¹³⁹ de la Cotroceni.

Până la revoluția din 1917, Rusia și-a urmărit în cadrul Primului Război Mondial propriile obiective pe care încercase să le mai atingă, fără succes, și pe parcursul secolului anterior, respectiv dominația asupra Peninsulei Balcanice și asigurarea controlului asupra strâmtorilor Bosfor și Dardanele, pentru a putea transforma Marea Neagră într-un „lac rusesc”. Însă vetustul sistem semifeudal de organizare a Imperiului Rus nu va fi capabil să reziste suflului revoluționar din ce în ce mai mare care cuprindea societatea rusă din cauza situației sociale generate de război. Ca urmare, Revoluția din februarie 1917 a avut ca deznodământ răsturnarea ordinii sociale existente și înlocuirea monarhiei ruse cu republica. Astfel, la Petrograd (Sankt Petersburg) a fost creat un guvern provizoriu. În paralel, au avut loc primele alegeri ale Consiliului Muncitorilor și Soldaților din Petrograd. Președintele Consiliului a devenit menșevicul Karlo Ciheidze. În Rusia, guvernul provizoriu și sovietele au funcționat la acel moment în paralel. În timp ce guvernul provizoriu deținea puterea *de jure*, corpul revoluționar a exercitat însă puterea *de facto*. Astfel, guvernul provizoriu a fost nevoit să-și desfășoare activitatea în condiții extrem de grele, nemulțumirea socială generată de activitatea lui fiind în continuă creștere, în paralel intensificându-se și sentimentele împotriva războiului. Cu toate acestea, guvernul provizoriu nu voia să retragă Rusia din război, în ciuda înrăutățirii situației de pe front. În septembrie 1917, în cadrul Consiliului Muncitorilor și Soldaților din Petrograd, condus de Lev Troțki, bolșevicii, folosind o retorică anti-democratică și populistă, reușesc să câștige majoritatea. Căutând obținerea unui larg sprijin popular, bolșevicii au fost singura dintre forțele politice care, în detrimentul pierderilor Rusiei, susținea cu tărie retragerea acesteia din

¹³⁹ Români capturați de trupele germane de ocupație.

război. Această politică promovată de bolșevici nu era una chiar surprinzătoare, dacă avem în vedere că aceștia erau finanțați de adversarii Rusiei în război, germanii.

Revoluția din octombrie 1917

Revoluția bolșevică a început pe 7 noiembrie, în cursul nopții (25 octombrie după calendarul vechi — de aceea a fost denumită și Revoluția din octombrie), când forțele armate bolșevice au ocupat Petrogradul fără să întâmpine vreo rezistență. Imediat a fost creat un nou guvern, Consiliul Comisarilor Poporului, condus de Vladimir Ilici Lenin. Rezultatul alegerilor parlamentare generale care au avut loc totuși în acel context revoluționar și care fuseseră planificate în perioada anterioară de guvernul provizoriu condus de Kerenski nu va fi însă pe placul bolșevicilor, care pe 6 ianuarie 1918 au dizolvat noul parlament printr-o acțiune militară. Președintele Consiliului din Petrograd, Lev Troțki, a declarat oficial că în Rusia principalul organism guvernamental acum erau sovietele, de aici venind și denumirea ulterioară a statului rus postrevoluționar, respectiv acela de „Uniunea Sovietică”.

Restaurarea Autocefaliei Bisericii în Georgia

În contextul volatil al evenimentelor din prima jumătate a secolului al XX-lea, marcat de război și revoluție, lupta pentru restabilirea autocefaliei Bisericii din Georgia, care fusese abolită la începutul secolului al XIX-lea, a reînceput și ea. Liderii ei vor fi și viitorii conducători ai Bisericii Georgiene, respectiv Kirion al II-lea, Leonide, Ambrosie și Calistrate. Prin eforturile acestora, în 1905 a fost convocată la Tbilisi o reuniune a clerului georgian, unde a fost discutată problema autocefaliei. Ca răspuns la această mișcare, congregația a fost demisă forțat prin ordinul Exarhului Alexandru. Ulterior, au început reprimările — exilul în Georgia și supravegherea strictă din partea poliției — față de clericii georgieni care au sprijinit autocefalia. În ciuda represiunii din partea guvernului, lupta a continuat. Momentul favorabil a venit după episodul revoluționar rus din luna februarie 1917 și abdicarea țarului. Astfel, în cele din urmă, pe 12 martie 1917, o sută de ani mai târziu de la abolirea ei, în Catedrala Svetițhoveli a fost anunțată restabilirea autocefaliei Bisericii Georgiene.